

PAUL EINAR VATNE

Egne behov - og andres

En dag får jeg telefon fra en fremmed kvinne. Hun har noen spørsmål til noe jeg har skrevet. I samtalen løp kommer det frem at denne kvinnen arbeider for å starte en forening for psykopatofre i Norge – og dem er det mange av. Det er imidlertid ikke lett, dessuten kreves det penger til anskaffelse av lokaler og den daglige drift. Hennes visjon er at det skal være en menneskerett å kunne leve, vokse opp og arbeide i et psykopatfritt miljø.

Hun var selv samboer med en psykopat som holdt på å ta knekken på henne og drepe hennes sønn. Vi snakker litt om hvem som blir psykopat – og hvorfor. Hun har noen synspunkter som får meg til å tenke.

Et barn er narsistisk inntil en viss alder – det er fullstendig normalt. Intet levende vesen er så lenge barn og omsorgstrengende som menneskebarnet. Det må ha all din kjærlighet og omsorg – ellers dør det. Men på et senere utviklingsstrinn er det også normalt for et barn å gi kjærlighet og vise omsorg for andre mennesker – ikke bare kreve alt til seg selv med et vræl.

Omsorgen skal gå begge veier, respekten og kjærligheten likeså. Hvorfor det stopper opp hos noen, vet man ikke sikkert. Hun lurte på om det er her djevelen kommer inn. Han er i menneskene selv – ikke en utenforliggende mystisk kraft fra universet.

Mennesket er født med en vilje, ikke bare instinkter. Man kan velge å være ond eller ikke. Det kommer an på innstillingen – hva mennesket betrakter som fornuftig og riktig ut fra sine egne behov.

Ingenting er så spennende som menneskenaturen – hvorfor menneskene gjør det de gjør, mot seg selv og andre. Selv om vi for over tyve år siden hadde mennesker på Månen, og fikk dem velberget tilbake til Jorden, er det fremdeles langt igjen før menneskets sinn er skikkelig kartlagt. Der finnes mange hvite flekker som ennå ikke er oppdaget, og imens begår menneskene de forferdeligste og uforklarlige ting. Hva er det som gjør at et menneske tar livet av et annet menneske – og kunne man på noen måte ha forhindret det? Hvorfor synes noen mennesker det er en stor glede å gjøre andre glad – mens enkelte mennesker gledes når de kan

trække andre mennesker ned i sølen og skitten. Trække på dem og fjerne den siste rest av selvtilitt.

Barn kan ikke selv velge sine foreldre, men kanskje kunne man gitt foreldrene bedre opplæring i den viktige og ansvarsfulle gjerning å oppdra barn. Det kreves førerkort for å kjøre bil, men å oppdra et menneskebarn kan hvem som helst gjøre – uten å ha papir på det.

Lenin forsøkte å skape det sosiale mennesket, et menneske som skulle være uselvvisk og dele alt med andre. Det ble et tragisk eksperiment som førte millioner av mennesker i døden, like mange til fangeleire og fengsler. I disse dager rister folkene i Øst-Europa av seg dette åket, bygget på en dogme som ikke fungerte. Mange fant nemlig ut at når naboen ikke gjorde mer for fellesskapet, skulle ikke jeg heller gjøre mer enn høyst nødvendig – og det var som regel svært lite. Og selv om jeg sitter dårlig i det, er det dog en trøst at naboen har det like ille. I Øst-Europa og det tidligere Sovjet-Unionen må menneskene lære seg å arbeide mer, fordi de dermed kan få tilfredsstilt flere av sine egne behov. De må

ha en gulrot å strekke seg etter, som vi har hatt det i vest i generasjoner. Dette har ført vår del av verden frem til velstand, men ikke for alle. Kampen for tilværelsen er det ikke alle som klarer.

Hvis man mangler en sperre i sinnet som arv og miljø og en god oppvekst skulle ha satt, samvittighet med et annet ord, kan man trække ned andre mennesker i kampen for å grave mest mulig til seg selv. Menneskene i øst jubler over sin nyvundne frihet, men der er klare tendenser til mer kriminalitet og vold, prostitusjon og narkotika. Menneskene tar i bruk svært mange midler for å skaffe seg penger som de trenger for å få tilfredsstilt sine materielle behov. Jeg skulle ønske at vi var kommet så langt at vi kunne ha lært disse menneskene det private initiativs velsignelser – og advart overbevisende om dets forbannelser.

Men folkene i øst må kanskje gjøre de samme feil som vi har begått – lære av egen, bitter erfaring. For mennesket er nå en gang slik at det ikke stoler helt og fullt på hva andre forfekter. Mange tror at de er så mye smartere og bedre enn alle andre, derfor vil det gå dem bedre enn naboen...